

Posudek oponenta disertační práce

Student: **MgA. Miloslav NOVÁK, DiS.**

Název disertační práce: **REKONSTRUKCE PAMĚTI BAREVNÉHO (ČESKOSLOVENSKÉHO) FILMU V DOBĚ JEHO DIGITALIZACE V ZEMÍCH TZV. ORWOREGIONU**

Studijní odbor: **Filmové, televizní a fotografické umění a nová média. Teorie filmové a multimediální tvorby**

Školní rok: **2019/2020**

Vedoucí disertační práce: **Prof. Mgr. Jiří MYSLÍK**

Oponent disertační práce: **Doc. Mgr. Štefan KOMORNÝ, ArtD.**

1. Obsahové zpracování

Práce je rozčlenená do štyroch základných obsahových kapitol na 214 stranách. Autor dizertačnej práce MgA. Miloslav Novák, DiS. Sa v práci zaoberá obrazom, jednou z dvoch základných zložiek filmového – audiovizuálneho – diela. V prvej kapitole podáva základnú orientáciu v problematike vzniku, vývoja a funkcie, úlohy archívnych filmových inštitúcií. Nasleduje obsahovo koncentrovaná kapitola z prostredia digitalizácie diel českej kinematografie i v stredoeurópskom kontexte spracovaná so znalosťou prostredia, kvalitným odborným prehľadom, ktorý dokladajú cenné súvislosti a vlastné komentáre. Autentický vzhlád reštaurovaného filmového obrazu a kritériá jeho posudzovania opisuje v tretej kapitole. Okrem iného uvádza základné, do skupín rozdelené vizuálne podstatné objektívne i subjektívne kritériá jeho posudzovania. V štvrtej, záverečnej kapitole skúma autor problematiku samotnej farebnosti zasadenej do technologicky zásadne odlišného procesu digitalizácie. Porovnáva dôležité technologické parametre a vlastnosti digitalizačných zariadení, najmä s dopadom na charakter budúceho obrazu. Záver kapitoly i práce samotnej je završený praktickou štúdiou s konkrétnymi postupmi vhodne zvoleného pozitívu filmu s kritickou degradáciou farbív tvoriacich obrazovú informáciu rež. Vláčila a kameramana Čuříka z roku 1956 „Posádka na štítě“.

2. Gramatická a formální úprava

Úprava a formálne spracovanie práce spĺňa požiadavky na dizertačnú prácu. Autor korektne pracoval s citáciami, zdrojovými materiálmi, textom, tabuľkami, výstupmi meraní i pôvodným obrazovým materiálom.

3. Úroveň zpracování teoretické části práce

Práca už na pri prvom kontakte zaujme tým, že používa slovné spojenie „ORWOREGION“. Jedná sa o pomerne málo používaný a u nás nedávno zavedený termín pochádzajúci zo zahraničia. Jeho obsahové pokrytie geografickým vymedzením (tzv. východný blok) považujem síce za možné, ale nie celkom presné a rešpektované odborníkmi vo filmovej laboratórnej a archívnej praxi v českom a slovenskom prostredí. Nie som presvedčený o aktuálnom stotožnení sa s daným termínom širšou kinematografickou obcou. Dobré však poslúžilo autorovi smerom ku vymedzeniu vlastného priestoru odborného záujmu v práci.

Ako filmár, ktorý sa podieľal a podieľa na archívnych procesoch i priamo v prostredí filmových laboratórií, mám pripomienku k dôležitému detailu práce, resp. k diskusii v závere. Autor práce za významný bod teoretických, ale aj praktických záverov predloženej dizertačnej práce považuje úlohu a pozíciu tzv. laboratórneho štandardu, vo väčšine sa opierajúci o teóriu reprodukcie šedej plochy. Resp., preberá pozíciu, v ktorej sa mu prikladá o niečo významnejšia úloha, než v skutočnosti – domnievam sa po mnohoročných praktických skúsenostiach – má. Zdôvodnenie by som zhrnul do nasledujúcich bodov:

1. Samotný štandard laboratórnej výroby je zhotovený prakticky vždy na iný filmový materiál, na inom emulznom čísle kinematografickej filmovej suroviny ako filmové dielo. Ďalej dôležité je, že bol vyvolaný na inom mieste a v inom čase, než samotné filmové dielo, za iných technologických podmienok. Nenesie teda nutne všetky znaky, vlastnosti a senzimetrické, či fotochemické atribúty obrazu práve reštaurovaného filmu.
2. Odchýlky a miera štandardnosti, možnosti kontroly a riadenia laboratórnych procesov, technológie boli v etape vývoja kinematografie v porovnaní so súčasnosťou ťažko porovnateľné. Kolísali doslovne zo dňa na deň, a čo je nezanedbateľné - i v priebehu dňa. Ale aj filmová surovina v niektorých prípadoch bola zaťažovaná už na strane výrobcu kolísaním kvality prejavujúca sa významnými rozdielmi v senzimetrických, či denzitometrických parametroch. (V prípade ORWO filmových negatívnych filmov napr. problém rozdielnej citlivosti medzi jednotlivými emulznými liatiami pretrvával ešte v 80-tych rokoch minulého storočia.) Ak k tomu pripočítame v danej dobe problematickú kvalitu hydrodynamiky mokrých lázní, najmä neštandardnosť laboratórnych farebných procesov, je zrejmé, že o štandardnosti v dnešnom ponímaní, alebo i v „datasheetových“ parametroch nemôžeme plnohodnotne uvažovať.

Ďalej autor venuje významnú časť pozornosti problematike degradácie a časovej nestability farbív tvoriacich obraz vo vrstvách farebného filmu, v kontexte fotochemických aspektov, podmienok uloženia.

Vysoká miera záujmu autora sa dotýka problematiky vnútornej výstavby, konštrukcie laboratórnych štandardov, poskytuje cenné súvislosti s vývojom exponometricky založených metodík štandardizácie snímacieho procesu v českom i slovenskom odbornom prostredí. Autor disponuje i dostatočnými schopnosťami pre prácu s matematickým aparátom potrebným ku predmetu výskumu.

4. Úroveň zpracování praktické části práce

Práca má odborne mimoriadne široký záber, obsahuje množstvo príkladov a argumentačných záverov. Autor pracoval so skutočne rozsiahlym aparátom archívnych technických dokumentov a dokumentácie z času vzniku filmových titulov. Dovolím uviesť dôležité poznámky a iba vybrané body a prípady. Autor náležite pracoval s mimoriadne veľkou databázou obrazových výstupov a meraní i z procesu digitalizácie diel českej kinematografie. Vo vhodne vybraných prípadoch ich dáva i do kontextov s porovnateľnými zahraničnými výstupmi. Cennými výstupmi sú napr. autorove pôvodné nálezy v problematike obrazových formátov širokouhlej kinematografie vo vzťahu ku obrazovým formátom distribučných kópií s magnetickou a optickou zvukovou stopou. Ďalej oceňujem spracovanie kapitoly 3.3, kde autor Novák opisuje na zahraničných príkladoch problematiku a potrebu skenovania, digitalizovania filmu vo vysokom rozlíšení. Súhlasím s tým, že samotný obraz už nemusí byť nutne nositeľom extrémnych rozlíšení, ale pre zachovanie vizuálne verného charakteru diela je mimoriadne dôležitá i oblasť detailov, ktorá patrí do oblasti mikrosenzitometrie. Najmä v perspektíve nastupujúceho trendu digitálnych reprodukčných systémov s veľmi vysokými rozlíšeniami.

5. Naplnění cílů práce

Autorom predložený postup a výsledky digitalizácie filmu „Posádka na štíte“ poskytol viaceré možné teoretické a vybrané dva modely realizačne a technicky dostupného a v praxi použiteľného riešenia problematiky. Perspektívu prínosu riešenia a použitej metodiky vidím napr. i v budúcnosti, v súvislosti s do istej miery „objektivizovanými“ a pravdepodobne i automatizovanými (domnievam sa, že práve archívne a digitalizačné postupy plnohodnotne

využijú prínos AI), procesmi digitalizácie filmových diel, kde poskytne vysoko kvalitný, vhodný vstup pre finálne korekcie za účasti kvalifikovaných tvorivých reštaurátorských zložiek. Musím však zmeniť z môjho pohľadu dôležitú poznámku k výsledku – účasť odborne fundovaných a spôsobilých tvorcov v celom procese reštaurovania a digitalizácie považujem za nenahraditeľnú.

6. Celkové zhodnocení práce.

Predložená dizertačná práca zodpovedá požadovaným nárokom na daný druh práce. Autor preukázal schopnosť samostatnej tvorivej a výskumnej činnosti v danom odbore.

Predloženú dizertačnú prácu odporúčam komisii prijať na obhajobu a po jej úspešnej obhajobe navrhujem udelenie titulu Philosophiae Doctor (PhD).

7. Otázky oponenta

1. V predloženej práci zmieňujete niektoré aspekty vývoja farebnej inverznej filmovej suroviny. Skúste opísať najvýznamnejšie body problematiky archivácie inverzného filmového farebného obrazu (u nás najmä film šírky 16mm) a digitalizácie filmových titulov zaznamenaných na farebný inverzný film. Porovnajte naliehavosť problematiky s negatívnym záznamom. Pokúste sa opísať, v ktorých kvalitatívnych parametroch fotografickej kvality obrazu v širšom význame slova sú odlišnosti od filmových záznamov, ktoré vznikli v 35mm systéme negatív - pozitív, ktoré je potrebné vziať v úvahu pri procese digitalizácie.
2. Vysvetlite mnou uvedené pripomienky ku problematike praxe tzv. filmového štandardu v 3. kapitole posudku.
3. Vysvetlite, prečo premiérovane tituly, filmové distribučné 35mm kópie s mg zvukovou stopou boli po krátkom čase spravidla nahrádzané pozitívnymi kópiami s optickým záznamom zvuku a opíšte dôsledky pre obrazovú, ale i zvukovú zložku diela.

V Bratislave, 03.02.2020

doc. Mgr. Štefan Komorný, ArtD.